

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

Regvla L. Actus legitimi conditionem non recipiunt, neque diem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

REGULA XLIX.

In pœnis benignior est interpretatio facienda.

Consentit & Pauli Regula: In pœnalibus causis benignius interpretandum est, l. Factum cuius §. fin. D. eod. tit. Intelligit autem, quando obscurum est, quæ pœna delinquenti infligenda sit, durior an levior; cum in dubiis semper benigniora præferenda sint, l. Semper in dubiis §. 6. D. hoc tit. Ubi enim certa à jure pœna præscripta est, non est licitum ab ea recedere. Nec enim in certis ullus conjecturæ aut interpretationis locus est, l. Continuus §. 7. §. 2. in fine D. De verb. oblig. Quamquam si causa subsit, lex permittat etiam iudici à statuta pœna discedere, eam vel minuendo vel augendo, per text. in l. 3. l. 4. C. Ex quib. caus. infam. irrog. in l. Quid ergo §. 3. pœna gravior D. De his qui not. infam. in l. Bepi. tendum §. 1. in l. Hodie §. 1. in l. Aut facta §. 6. De pœnis, & in cap. fin. Ext. De transact. Igitur, ubi obscurum est, quæ pœna reus affici debeat, in mitiorem pœnam declinamus: cum interpretatione legum pœnæ molliendæ sint potius quàm exasperandæ, l. Interpretatione §. 4. D. De pœnis, & rapienda si occasio, quæ præbet benignius responsum, l. Rapienda §. 6. D. hoc tit. Unde si in ipsis verbis legis ambiguitas insit, quæ & in leniorem, & sæviorem sensum rapi possit, leniorem magis interpretationem sequemur; cum hoc humanius sit, cap. Ex literis §. 1. Ext. de constitut. & supra attingi ad cap. In obscuris. Quod & in sententiis iudicium observabimus, l. Si præses §. 2. D. de pœnis. Quod si variis pœnis idem delictum leges perfe-

quantur, eadem ratione mitiorem pœnam amplectimur, per text. in can. Si quis dederit in V. humanius junctâ ibid. Glos. xiv. quest. 1. Quid autem, si nulla pœna in delinquentem à jure statuta sit, an ne similis delicti pœna in hunc traduci poterit? Minime, cap. Statutum §. 2. De elect. in 6. junctâ hæc reg. sed pœna arbitrio & humanitate iudicis constituetur, cap. Si in fine Ext. De transact. l. 1. §. 1. D. De effraçtorib. Nisi viva & expressa ratio diceret, delinquentem eadem pœnâ coercendum esse. Nam hoc casu pœna unius delicti ad aliud rectè producit, per text. in cap. 1. §. porro cum §. sed qui a Qua fuit prima causa benef. amit. in Feud. junctâ l. Non possunt §. 12. cum l. seq. D. De legib. Neque movet text. in cap. penult. Ext. De sent. excom. quo verbum excommunicationis in dubio de majori excommunicatione intelligitur, non de minori; at verò minoris excommunicationis pœna mitior est, quàm majoris, ut in d. cap. penult. quia alta ratio subest in excommunicatione, quæ idèd in dubio de majore intelligitur, quod hæc magis saluti expediat ad continendos homines in officio Christiani hominis (nam idcirco medicinalis dicitur, cap. 1. De sent. excom. lib. 6.) Quod non est in excommunicatione minore. Sed de hoc argumento fufius agit Did. Covarr. quem vide ad cap. Almamater §. 8. num. 5. Conjunge ad hanc Reg. quæ retulimus ad cap. In obscuris, supra eodem.

REGULA L.

Actus legitimi conditionem non recipiunt, neque diem.

Actum legitimum vocamus, qui à lege vel introductus est; ut sunt heredis institutio, l. Verbis legis §. 10. D. De verb. signif. adoptio, l. Si tibi §. 24. D. de adopt. emancipatio, hereditatis aditio, & similia, ut in l. Actus legitimi §. 77. D. h. tit. vel à lege certam formam recipit, veluti stipulatio, l. 1. D. De verb. obligat. vel denique à lege approbatus est; ut emptio, venditio, locatio, alique contractus juris gentium, l. Legitima §. 6. D. de pact. Non tamen omnes hi actus hac Regula nostra comprehenduntur: siquidem maxima eorum

pars conditionem & diem recipiunt, probant tituli D. De condit. instit. de condit. & demonstr. Ext. De condit. appof. & §. omnis stipulatio Inst. De verb. oblig. & alia loca quàm plurima. Quare hæc accersenda est Pomponii Regula in d. l. Actus legitimi, ad quam accommodanda erit hæc Reg. nostra: Actus legitimi, inquit Pomponius, qui non recipiunt diem vel conditionem, veluti emancipatio, acceptilatio, hereditatis aditio, servi optio, datio tutoris, in totum vitiantur per temporis vel conditionis adjectionem. Nonnumquam tamen actus superscripti tacite recipiunt, quæ aperte com-

Cccc 2

prehanse

prehensa vitium adferunt. Nam si acceptum feratur ei, qui sub condicione promissit, ita demum igitur aliquid acceptulatio intelligitur, si obligationis conditio extiterit: quae si verbi nominatim acceptulationis comprehendatur, nullius momenti facit actum. Non igitur nude & simpliciter de omnibus actibus legitimis hæc Reg. accipienda est, sed quorum natura sive institutioni repugnat diei vel conditionis adjectio, ut in exemplis à Pomponio allatis: quibus adde adoptionem, quæ omissa est à Pomponio, & diei adjectione, d. l. si tibi, sicut electio, postulatio conditionis adjectione vitiantur, cap. 2, De elect. lib. 6.

Item matrimonii contractum, ubi ei conditio contra substantiam adjecta est, puta si generatio nem prolis evitaveris, vel si aduiterandam te tradideris, vel donec in venero aliam ditio rem, cap. fin. Ext. De condit. appof. Neque absurdum est, hæc Reg. nostram ita fuse loquentem, ad dictam Pomponii Regulam restringere; cum alibi, in cap. De novop. nuntiat. apertissimis verbis dicat d. Pont. Quia vero sancti leges, non dedignantur sacri Canonis imitari, ita & sacrorum statuta canonum Principum constitutionibus adjuvantur.

REGULA LI.

Semel Deo dicatum, non est ad usus humanos alterius transferendum.

Deo dicata dicuntur, ades sacra, altaria, cœmeteria divino cultui vel religioni consecrata; quæ & idcirco humano commercio exempta sunt, cap. 2, De immuni. Eccles. lib. 6, ac nullius in bonis esse dicuntur, § nullius cum §§. segg. Institut. De rerum divisi. aded ut ne quidem ligna Ecclesie dirata vel collapsa, in usum laicorum transferri possint, sed vel alteri Ecclesie sive Monasterio applicanda, vel igne exurenda sint, can. Ligna De consecrat. dist. 1, Continentur &

hæc regula nostra monasteria & hospitalia Episcopii auctoritate creta, can. Qua semel 19, quasi 1, cap. Ad hac 4, Ext. De religiof. domib. Item calices, patenæ, vestes, libri, aliaque instrumenta Ecclesiastica, can. Altaris cum 4, segg. de consecrat. dist. 1, & d. cap. ad hac cap. 1, Ext. De pignori. imo & prædia, vineæ, & reliquæ res Ecclesie; quæ & Deo consecrate dicuntur, can. Nulli liceat, can. Prædia, XII, quasi 2.

REGULA LII.

Non præstat impedimentum, quod de jure non sortitur effectum,

Exemplum require ex cap. 4, & cap. 5, Ext. De despons. impub. ubi species talis refertur: Contracta sunt sponsalia à Cajō cum puella minore septennio, postea idem Cajus consentit in matrimonium cum matre ejusdem puellæ: quæ de re consultus S. Pontifex refertur, matrimonium hoc cum matre initum non impediri propter sponsalia præcedentia cum filia; cum sponsalia ipso jure, utpote à minore septennio contracta, non constiterint: ac proinde nullam publicæ honestatis iustitiam induxerint, ob quam aliàs inhibetur matrimonii contractus. Alterum exemplum juris civilis sit: Si quis post primum testamentum, alterum facere coeperit, sed mortalitate præventus, aut quia ejus rei eum præstituerit, id non perfecit: non ided infirmantur priores tabulæ; cum posteriores effectum non habuerint, § ex eo autem Institut. Quib. mod. testam. infirm. Quæ ad illustrationem hujus Reg. sufficiant.

Perdit autem officium suum hæc Regula in casibus, in quibus vel sola voluntas sufficit ad producendum effectum; veluti in legato, quod & ademptum censetur priori legatario, etiam si posterior legatarius talis sit, in cujus persona legatum consistere non possit, l. Plane ubi 34, in princ. De leg. 1, l. Esit 20, De adm. vel transf. leg. vel si posteriori testamento, licet imperfecto, legatum revocatum fuerit, cum hæc in re sola voluntas sufficiat, l. Ex parte 22, eod.

Nec in delictis hæc regula obtinet; quæ licet effectu careant, ed quod contra jura admittantur, juxta cap. Qua contra in f. eod. hoc tamen non aliter accipiendum est, quam quod attinet ad delinquentis commodum, ne ipse ex delicto suo præmium vel impunitatem ferat; secus quod ipse in commodum, quo plectitur vel muldatur reus ob delictum suum.

Neque huic Regule obstat text. in cap. missa in